

Vurdering av tekstkompetanse for elever som har norsk som andrespråk

Liv Bøyesen
NAFO og Høgskolen i Oslo
www.hio.no/nafo

Elevteksten var skrevet av elev med pashto som morsmål.

Eksemplet hentet fra kap 9:
Bøyesen, Liv 2006: Kartlegging og utredning – sikring eller marginalisering. I: Broch-Utne, Birgit og Liv Bøyesen (red.): *Å greie seg i utdanningssystemet i nord og sør. Innføring i flerkulturell og komparativ pedagogikk, utdanning og utvikling*. Bergen, Fagbokforlaget

For mer info, se:
<http://www.hio.no/content/view/full/45824>

Avvik

1. ?! i starten av teksten
2. HVA SPISR?
3. HVORDANVeidag
4. VYIKENFARGEeykka my?
5. VEM BOR Y DT RØDE HØSET? VOR eRIUAmY?
6. VORFOR eRYEYSNYIOGGRey?
7. FODY YeYIKerDY

1. Tegnsetting
2. Her kreves subjekt og trykklett vokal
3. Mellomrom mellom ordene, endelse i ordet vær, tillegg av ordet *det*
4. I istedenfor y, kort a-vokal
5. Kort e-vokal, u istf ø, særskriving pron
6. Særskriving pronomen og adjektiv
7. Særskriving pronomen

Hva kan være vanskelig i norsk?

- Lydsystem
 - Vokaler
 - Mange
 - Fremre og rundete
 - Konsonanter
 - Mange forbindelser
 - Opphopninger
- Grammatikk
 - Ordlagning
 - Sammensatte ord
 - Løst og fast sammensatte verb
 - Ordbøyninger
 - Kjønn - substantiv
 - Fortid og framtid - verb
 - Skille mellom ordklasser
 - Ordstilling
 - SVO
 - Inversjon

4

Liv Bøyesen NAFO 2009

Hva var kanskje uventet eller påfallende i elevteksten?

- Forveksling av ø og u
- Forveksling av i og y
- Blanding av store og små bokstaver?
- Samskriving av alle ord i setningen?
- Utelatelse av trykklette vokaler?

Contextual forms

Isolated	End	Middle	Beginning	Translit.	Phonemic Value (IPA)
ا	ل	ل	ا	ʾ ā	various, including /a : /
ب	ب	ب	ب	b	/b/, also /p/ in some loan words
ت	ت	ت	ت	t	/t/
ث	ث	ث	ث	ṯ	/θ/

Korte vokaler skrives ikke

كتاب	كتب	كتب	كتب
Kitab Bok	Kutub Bøker	Kataba Han skrev	Katib Som skriver - skrivende

7

Liv Bayesen NAFO

Skriftsystem og ortografi

- Hvilke deler av det muntlige språket blir representert i skriften?
 - Ordbetydningen – hele ord
 - morfem, stavelser og mora - deler av ordet
 - en kombinasjon av stavelser og isolerte språklyder
 - språklyder
- Ortografier – rettskrivningssystemer
 - Hvordan blir skrifttegnene satt sammen?

8

Liv Bayesen NAFO

Fallgruber - utfordringer

- Ulike språklyder i morsmålet og norsk
 - kan gi mistanke om fonologiske vansker
- Ulike skrift- og rettskrivningssystemer
 - kan gi inntrykk av lese- og skrivevansker
- Forskjellige måter å ordne grammatiske forhold på i morsmålet og norsk
 - kan gi mistanke om grammatiske problemer
- Liten bredde i ordforrådet
 - kan gi mistanke om problemer med å resonnerer
- Sosio-emosjonelle reaksjoner
 - kan gi mistanke om problematiske forhold utenfor skolen, selv om atferden kan være knyttet til skolehverdagen

9

Liv Bayesen NAFO

Elevteksten som fulgte var hentet fra kap 15

Bøyesen, Liv 2007:
Flerspråklighet og lese- og skrive vansker. I: Louise Bjar (red.):
Det er språket som bestemmer!
Bergen, Fagbokforlaget

Alfabetet på somali

A B C D Dh E F G H
I J K Kh L M N O Q
R S Sh T U W X Y
aa ee ii oo uu – lange vokaler

Mulige tiltak Økt vekt på:

- Avkodingsferdigheter på norsk
- Utvikling av ordforråd på norsk
- Lesestimulering både på somali og norsk
 - I et kontrastivt perspektiv
- Ordforrådsutvikling ved bruk av to språk
 - For eksempel trekantsamarbeid

Liv Bayesen NAFO 2009

Eksemplet med Dagens tall, er hentet fra heftet som er under utgivelse:

- Bøyesen, Liv: Mangfold i språk og tekst. Leseopplæring i et flerspråklig perspektiv. Margunn Mossige (red.). Lesesenteret. – Samarbeidsprosjekt mellom LS og NAFO

Gangen i språkutviklingen – et par dimensjoner

	Kognitiv byrde	
Konteksten	Liten	Stor
Rik	Samtale her og nå	Være til stede på teaterforestilling
Redusert	Telefonsamtale	Holde forelesning lese fagtekst eller litterær tekst

Vurdering

Måloppnåelse	Lav	Høy
Kontekst	Enkelt, konkret, med hjelp	Generelt, komplisert, abstrakt, selvstendig
Situasjoner	Enkle tekster, oppgaver, problemstillinger Praktiske situasjoner Med veiledning Bruke utleverte hjelpemidler	Ikke-spesifiserte (generelle – redusert kontekst)
Aktiviteter	Gjengi, beskrive, bruke, utføre, gjennomføre, finne og representere	Utforske, stille opp modeller, velge og bruke, vurdere, vise selvstendighet, gjengi og analysere, gjøre rede for egne resonnerment og forklare andres

Mulige følger av en kompetent vurdering

- Organisering
 - Tospråklig opplæring
 - Grunnleggende norsk
 - Morsmålsopplæring
 - Tospråklig fagopplæring
 - Samarbeid om opplæringen
 - Trekantsamarbeid
 - Leseopplæringen
 - Fagopplæringen
 - Kartlegging
 - Spesialpedagogiske tiltak om nødvendig
- Innhold
 - Språkutvikling
 - Systematisk tilrettelegging
 - Grunnleggende ferdigheter
 - Fagutvikling
 - Språket i fagene - ordforråd
 - Utvikling av resten - hele mennesket
 - Flerkulturell tilrettelegging
 - Inkludering
 - Antirasisme
 - Identitetsstyrking

Bøkene ligger blant andre under NAFOs lenke ressursbank og så: nye bøker/publikasjoner:

1. Det er språket som bestemmer (red Louise Bjar) 2008 Fagbokforlaget
2. Å greie seg i utdanningssystemet i nord og sør (red B. Broch-Utne og L. Bøyesen) 2006 Fagbokforlaget
3. Familielæring (red A.M. Hauge og S. Aamodt), Universitetsforlaget
4. Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn (red. T. Sand) rev. utg. 2008. Cappelen
5. Lesing og leseproblemer innen forskjellige ortografier. Kartlegging og vurdering av flerspråklige elever. (Liv Bøyesen. NOA nr 1 2008. Novus forlag.
6. Mangfold i språk og tekst. Lesesenteret og NAFO i samarbeid.

Vurdering – som en ser det

I Somalia Betyr det Hell og lykke Å bli født på en regnværsdag

Her gruppa Samadon under en regnfull presenning en lørdag under Melafestivalen I Oslo 2009